

הקדמה

בדברי הראשונים מצאנו מחלוקת עקרונית, האם יתכן דין "צרת ערוה" גם לגבי איסור ליבום, במקום שיש חיוב חליצה.

לפי רוב הראשונים, נאמר הדין של צרת ערוה רק במקום שבו פטורה הערוה עצמה מן החליצה ומן היבום.

אך יש ראשונים [הראב"ד, ועוד] הסוברים שהדין שצרת ערוה היא כמו הערוה עצמה נהוג גם במקום שהערוה עצמה זקוקה לחליצה, וצרתה אינה מתייבמת אלא צריכה חליצה כמו הערוה עצמה.

סוגיה בפני עצמה היא מצב שבו הערוה עצמה יש בה כרת [לפי כמה ראשונים] ובכל אופן היא צריכה חליצה.

כגון יבמה שאסורה ליבם באיסור לאו ועשה, שהיא התרבתה לחליצה [בדף כ ב], אך לא הותר בה איסור הכרת של אשת אח, האם צרתה נחשבת כצרת ערוה, וגם היא אינה מתייבמת, או שהיא מתייבמת למרות שהערוה עצמה עומדת באיסור כרת של אשת אח.

כללים בנפילה ליבום

כל שאינה עולה ליבום אינה עולה לחליצה

כלל זה נאמר בגמרא ביבמה שאסורה על היבם באיסור כרת, שכיון שאינה עולה ליבום היא אינה עולה לחליצה.

אך מאידך, יש ריבוי מהפסוק "ועלתה יבמתו השערה", ש"חייבי לאוין ועשה", כמו אלמנה הנופלת לפני כהן גדול, חולצת ואינה מתייבמת.

עליה, אך מנין לנו שנשאר עליה איסור "אשת אח" גם כאשר אין לאח בנים, והרי מבחינה זו יתכן שאין לאוסרה משום אשת אח?

ותירץ, כיון שגילתה תורה שערוה פוטרת צרתה [וכפי שיבואר להלן], ואיסור הצרה אינו אלא איסור אשת אח, הרי גם הערוה עצמה אסורה באיסור אשת אח הנלמד מ"עליה", כמו צרתה.

והערוה פטורה מהיבום לא רק מחמת היותה ערוה, אלא גם מתוקף היותה ערוה אשת אח.

כמו כן, יש לחייב הערוה עצמה משום אשת אח, היות ולקמן [דף כ עמוד ב] למדנו מ"לקחת" שערוה מפקיעה את הויקה, היות שלא קרינן בה "לקחת".

וכל יבמה שאינה ליבום מחמת שלא קרינו בה "לקחת", הרי היא כאשת אח שלא במקום יבום, וכמו אשת אח שיש לה בנים, שחייבים עליה משום אשת אח.

ועיין בספר "חידושי רבי נחום" בתחילת המסכת, בביאור דבריו.

צרת ערוה

גדרה של צרת ערוה, מבואר בפתחה למשנה הראשונה, ועיין שם בהרחבה ביישוב קושיית רבי עקיבא איגר על הצורך בלימוד לצרת צרה של ערוה.

הקושיה הזאת ותירוצה, הם הציר שעליו נסבו כל דברי האחרונים בהבנת הגדר של צרת ערוה.